

Vai būs līdzēts ar jauniem datoriem

Kopš vasaras solītais un gaidītais datoru iepirkums Latvijas skolām beidzot ir finiša taisnē.

Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) decembra sākumā ziņoja par pirmā pusotra tūkstoša jaudāgo iekārtu piegādi reģioniem, solot pārējos aptuveni 4,5 tūkstošus datoru izsniegt līdz šā gada beigām. Taču informācija par jauno datoru mērķauditoriju, tāpat kā par attālināto mācību problēmas tehnisko risinājumu kopumā publiskajā telpā brīžiem ir visai pretrunīga.

No ekstras par nepieciešamību

No pandēmijas pirmajiem soļiem mūsu zemē par *zobu sāpēm* sabiedrībai kļuva skolēnu attālinātās mācības. Protama lieta, vienmēr bijuši bērni, kuri priecājas par iespēju būt un strādāt vienatnē. Deviņu mēnešu laikā arī pedagogi apguvuši iepriekš neapmieramu prasmju apjomu, lai šādas distancētās mācības kļūtu nesaldzināmi kvalitatīvākas par pavasara pirmajiem eksperimentiem. Taču vienmēr, apspriežot attālināto mācību norisi, virspusē *izpeld* tehniskā nodrošinājuma problēmātika. Sākotnēji gan šķita, ka problēmas atslēga vien tajā, kā ar viediekārtām apgādāt tās ģimenes, kurām līdz šim tādas nav

bijis. Tikai šajā mirklī, jaunā koronavīrusa iedzīta stūrī, izglītības joma tā reāli sāka piepildīt bijušā izglītības un zinātnes ministra Roberta Kīļa pirms gandrīz dekādes izvirzīto mērķi – viedās tehnoloģijas kā mācību procesa pamata bāze. Tomēr pandēmijas ierosinātajā attālināto mācību maratonā vienlaikus arī atklājās, ka *laimīgās beigas* neiestājas uzreiz pēc ierīču nodrošināšanas. Ne visi izglītības procesā iesaistītie spējuši šādā tempā apgūt digitālajai videi nepieciešamās zināšanas un prasmes, citviet Latvijā ir pārāk vājš interneta pārklājums vai tā pat nav vispār, vēl kādam trūkst paša galvenā – motivācijas mācību procesam šādā formātā.

Atgādināsim, ka jau pavasarī IZM veiktā aptauja liecināja, ka Latvijā ir aptuveni trīs procenti skolēnu, kuriem mājās nav nedz datora, nedz viedtālruna ar interneta pieslēgumu, līdz ar to – arī nopietni apgrūtinātas vai pat liegtas iespējas piedalīties attālinātās mācībās. Atsaucoties diviem mobilo sakaru operatoriem – “Latvijas Mobilais telefons” un “BITE Latvija” –, izglītojamiem visā valstī tika piegādātas 5,2 tūkstoši jaunu viedierīču. Planšetdatori un viedtālruni nonāca līdz skolām un ģimenēm, bet arī pēcāk no vecākiem un pedagogiem bija dzirdami stāsti par nepietiekamu ierīču skaitu, lai vienlaikus mācīties varētu visi vienas ģimenes bērni, vai par to, ka teorētiski it kā esošais aprīkojums ir tik novecojis, ka nespēj nodrošināt stundu tiešsaistei vai kādām specifiskām programmām nepieciešamo jaudu. Līdztekus arī vietvaras, tostarp vairākas vēsturiskā Cēsu rajona teritorijā esošās pašvaldības, nāca klajā ar iniciatīvu – aicināja ziedot dato-

rus un printerus, apņemoties tos savest lietošanas kārtībā un nodot skolēnu ģimenēm. Tiesa, gan pavasarī, gan vēl ap rudens brīvlaiķu īpaša pieprasījuma pēc šīm iekārtām nebija, arī par viedierīcēm, ko skolas piedāvāja aizdot ģimenēm, īpašas intereses nebija.

Drīz pēc pirmās marta beigās operatīvi sarīkotās iekārtu “izdalīšanas” IZM parlamentārais sekretārs Reinis Znotiņš, viesojoties Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdē, pavēstīja, ka datoru tomēr trūkstot vēl aptuveni 2000 skolēnu. Augusta vidū valdība puda atbalstu gandrīz četru miljonu eiro novirzīšanai jaunu viedierīču iegādei kā pilnveidotā mācību satura ieviešanas, tā arī attālinātā mācību procesa nodrošināšanas vārdā. Ziņu aģentūras LETA arhīvā lasāms, ka vēl tajā brīdī IZM norādījusi, ka par valsts līdzekļiem iegādātās viedierīces skolas varēs izmantot gan ikdienas mācībām klātienē, gan attālinātajam procesam, primāri tās piešķirot skolēniem no daudz bērnu un sociāli mazaizsargātām ģimenēm.

Oktobra nogalē ministrija ziņoja, ka cenu aptaujā par izdevīgāko tika atzīts uzņēmuma “Baltijas informācijas tehnoloģijas” piedāvājums – viena klēpjatora cena ar pievienotās vērtības nodokli 634 eiro, tātad par piešķirtajiem 3,9 miljoniem eiro varēja iegādāties 6261 datoru.

Kam atdos

Novembra nogalē izglītības jomas pārstāvjus saviļņoja “Delfi TV ar Jāni Domburu” diskusijā izdzirdētā viedokļu dažādība par to, kam tad īsti paredzēti nule iegādātie klēpjatori. Latvijas

Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA) vadītāja Inga Vanaga joprojām bija pārliecināta, ka šis iepirkums vērst uz skolēnu apgādāšanu ar iekārtām, bet izglītības ministre Ilga Šuplinska norādījusi, ka atšķirībā no pavasarī īstenotā atbalsta tagad iegādātās viedierīces paredzētas “skolai, skolotājam, tikai, ja nepieciešams, tad skolēnam”.

Decembra sākumā uzzinājām, ka pirmais pusotrs tūkstotis portatīvo datoru *Acer TravelMate P2* jau bija ceļā uz tām 12 pašvaldībām, kur tobrīd bija noteikti īpašie epidemioloģiskās drošības pasākumi. Šajā brīdī ministrijas parlamentārais sekretārs R.Znotiņš atzīmēja, ka “šos datorus varēs izmantot gan skolotāji, gan tos varēs izsniegt skolēniem attālinātā mācību procesa veikšanai”. Ministrija solīja, ka vairāk nekā 400 skolu Latvijā saņems datorus līdz gada beigām. Decembra vidū I.Šuplinska apliecināja, ka piegādei vajadzētu beigties līdz Ziemassvētkiem, taču par jauno viedierīču leģitīmajiem lietotājiem joprojām nav īstas skaidrības, jo ministre šoreiz atkal tā pielaidīgāk norādījusi, ka tos varētu izmantot skolas un skolotāji.

Kritēriji, ne pieprasījums

Piešķirot par valsts naudu iegādātās ierīces, atbildīgā ministrija tomēr izvirzīja nosacījumus, kurālm izglītības iestādēm šāds atbalsts pienāktos. Cēsu novada pašvaldības Izglītības pārvaldes vadītāja Lolita Kokina “Druvai” pastāstīja, ka no pašvaldības speciālistiem netika prasīts apzināt tehniskā nodrošinājuma vajadzību vietējās izglītības iestādēs. IZM izplatītajā informācijā par iepirkumu rodams, ka datori piešķirti pašvaldību dibinātajām vispārējās izglītības iestādēm, izņemot neklātienē, vakara, sociālās korekcijas, un iestādēm, kas sa-

ņēmušas Eiropas Savienības (ES) fondu atbalstu mācību vides uzlabošanai. Iekārtas piešķirtas arī speciālās izglītības iestādēm. Turklāt katrai skolai paredzētā portatīvo datoru skaita noteikšanā ņemts vērā izglītojamo skaits šī gada 1.septembrī 7.-12.klašu grupā.

L.Kokina paskaidroja, ka vairākas Cēsu novadā esošās pamatskolas un vidusskolas ir ES finansētā izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanas programmas dalībnieces, līdz ar to nekvalificējās šim valsts gādātajam tehnoloģiju papildinājumam. Amatas novada pašvaldības Apvienotās izglītības pārvaldes vadītāja Dina Dombrovska “Druvai” decembra vidū pastāstīja, ka jauno iekārtu ceļš līdz skolām ir dažādos etapos. Šur tur, piemēram, Amatas novadā, datori jau saņemti un atliek vien tos sagatavot darbam, turpretī citur – Pārgaujas novadā – pagājušās nedēļas vidū iekārtas vēl nebija piegādātas.

Vai dāvinājums tiešām stāv plauktā

Pavasarī mācību iestādēm sagādātās viedierīces bija nodrošinātas ar bezmaksas interneta pieslēgumu līdz pat šā gada beigām, taču izglītības ministre pagājušajā nedēļā atzinusi šaubas par šo pieslēgumu pagarināšanas nepieciešamību. Atsaucoties uz mobilo pakalpojumu operatoru sniegto informāciju, I.Šuplinska pavēstīja, ka jau tagad – nedaudz vairāk kā pusgadu pēc ierīču izsniegšanas – aptuveni puse iekārtu netiek izmantotas. Par šo jautājumu IZM pārstāvji gan vēl spriedīšot ar mobilo sakaru pakalpojuma sniedzējiem, taču ministre mudina skolas un pašvaldības pievērst uzmanību tam, cik lielā mērā sagādātās ierīces tiek izmantotas. □

Cik no valsts iepirktajiem datoriem saņem vēsturiskā Cēsu rajona skolas

Novads	Izglītības iestāde	Audzēkņu skaits no 7. līdz 12.klasei (neskaitot vakara maiņu, neklātienē, tālmācības programmas)	Datoru skaits
Amatas novads	Amatas pamatskola	33	7
	Nītaures vidusskola	37	8
	Skujenes pamatskola	22	1
	Spāres pamatskola*	32	7
Cēsu novads	Cēsu 1.pamatskola	104	18
	Cēsu Bērzaines pamatskola - attīstības centrs*	50	13
	Rāmuļu pamatskola	35	8
Jaunpiebalgas novads	Jaunpiebalgas vidusskola	126	20
Līgatnes novads	Jauno Līderu vidusskola (bijusī Līgatnes novada vidusskola)	55	13
Pārgaujas novads	Aleksandra Bieziņa Raiskuma pamatskola*	43	10
	Stalbes pamatskola	36	8
	Straupes pamatskola	27	4
Priekuļu novads	Liepas pamatskola	47	11
	Priekuļu vidusskola	188	22
Raunas novads	Raunas vidusskola	67	14
Mores pagasts (Siguldas novadā)	Mores pamatskola	28	4
Vecpiebalgas novads	Vecpiebalgas novada pamatskola	21	1
	Vecpiebalgas vidusskola	93	17
Kopā:		1 044	186

*Speciālās izglītības iestādes

Avots: Izglītības un zinātnes ministrija

LPS aptauja: klēpjatori nepieciešami 36 tūkstošiem skolēnu

Sekmīgam attālināto mācību procesam tehniskā nodrošinājuma vajadzības ir nesaldzināmi lielākas, nekā mēģināts aptvert abās šogad notikušajās jauno iekārtu piegādes akcijās. Uz šādu secinājumu vedina Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) rudens nogalē veiktā aptauja aptuveni 560 izglītības iestādēs visā valstī. Saskaņā ar organizācijas izstrādāto anketu un saņemtajām skolu atbildēm Latvijā portatīvie datori nepieciešami vēl aptuveni 18% jeb 36,3 tūkstošiem izglītojam. Savukārt planšetes būtu vajadzīgas 4% jeb 8140 skolēniem.

Aptaujas mērķis bija noskaidrot, vai skolām ir viss nepieciešamais kvalitatīva mācību procesa nodrošināšanai, tostarp – stabils interneta pieslēgums, viedierīces, kas aprīkotas ar nepieciešamo programmatūru, vebkamerām, mikrofoniem, un citi instrumenti. Šajā aptaujā lēsts, ka kopējais nepieciešamo ierīču (stacionārie, portatīvie un arī planšetdatori) skaits – gan skolēniem, gan pedagogiem –

skolās sasniedz gandrīz 87 tūkstošus. LPS padomniece izglītības un kultūras jautājumos Ināra Dundure gan atzīmēja, ka situācija atklājusies visai līdzīga tam, kādu to IZM konstatējusi jau pavasarī veiktajā aptaujā – tā šobrīd pat nedaudz uzlabojusies, taču arvien ir nepietiekama.

LPS aptaujā iegūtos rezultātus analizēja arī pa reģioniem, un atklājies, ka 1.-6.klašu grupā situācija ar tehnoloģisko nodrošinājumu visbēdīgākā ir tieši lauku skolās, kurās portatīvie datori nepieciešami vēl 5223 skolēniem, tas ir, gandrīz ceturtaītajai daļai, bet planšetdatori – vēl 2553 (11,35%) skolēniem. □

Lappusi sagatavoja LĪGA SALNĪTE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds